

OYUNLARINDAN BERNARD-MARIE KOLTÈS'İ OKUMAK

(Zenciyle İtlerin Dalaşı, Çöle Geri Dönüş, Roberto Zucco)

Editör

Doç. Dr. Şevket KADIOĞLU

Pamukkale Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,

Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü

Yazar

Dr. Öğr. Üyesi Tülünay DALAK

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi,

İngilizce-Fransızca Mütercim ve Tercümanlık Bölümü

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-8399-06-6

Kitap Adı

Oyunlarından Bernard-Marie Koltès'i Okumak

Editör

Şevket KADIOĞLU

ORCID iD: 0000-0002-0503-2082

Yazar

Tülünay DALAK

ORCID iD: 0000-0002-1717-9460

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

ART064000

DOI

10.37609/akya.1155

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

20. yüzyılın son dönemlerine damgasını vurmuş dünyaca tanınan Fransız oyun yazarı Bernard-Marie Koltès, eserlerine ilgisiz kalınmayan farklı, özgün, büyüleyici yapısıyla dikkat çeker. Onun tiyatrosu öncelikle insanı ele alır, insan ruhunun derinliklerine girer, en derin köşelerdeki gizli, gömülü kalan, unutulmuş şeyleri ortaya çıkarır. Kent insanının, modern insanın yaşadığı yalnızlık, aşk ve sevgi arayışı, diğer insanlarla ilişkileri, kendinden başkasının varlığı, dışlanma, yabancılaşma, umutsuzluk, umut arayışı, öfke, kızgınlık, şiddet, iletişim sorunları, hayatın anlamı türünden birçok insan gerçeği Koltès'in eserlerinde bütün incelikleriyle ve bütün olumsuzluklarıyla yan yana ortaya konur.

Bugünün toplumunun çerçevesinin ötesine geçen oyunları 21. yüzyılda yaşayan ama tüm zamanlara ait mutsuz, yalnız, yabancılaşmış, sorunlu bireyleri konu edinir. Değer yargılarını alt-üst eden sıra dışı yaşam öyküleriyle, içi boşaltılmış manevi değerler gözler önüne serilir. Oyunlarda, değişik kültürler içinde kodlanan ahlak, insan doğası ve insanın çözümsüz talepleri üzerine önemli sorular sorulur.

Henüz 41 yaşında dünyaya veda eden böyle bir genç adamın insan doğasını, insan ilişkilerini bu kadar derinlemesine tanıması şaşırtıcıdır. Mükemmel bir gözlem yeteneğine ve yüksek duyarlılığa sahip olan yazarda yazmak ve seyahat etmek onu Koltès yapan iki özelliğidir. Hayatı kazanmanın yazı olacağına çok çabuk karar verir. Yaşamak için yazar, yazmak için de seyahat eder, çünkü ona göre, yolculuk etmek bireyin gelişimi için gereklidir, kişiyi dünyadaki yerine oturtur, kendinden başkasını, "öteki" olanı anlamayı sağlar. Onun tiyatrosunda bu yüzden serserileri, katilleri, marjinaleri, göçmenleri, ezilenleri, sömürülenleri, Siyahları buluruz. Onlar toplumun gözünde öyle olsalar bile yazarın gözünde farklılığın taşıyıcılarıdır. Farklılık onun için zenginlik demektir, yeni bir kan demektir.

Duyarlılığıyla, dünyayı düşünme ve görme tarzıyla Koltès evreni ilginç, çarpıcı ve gizemlidir. Hem basit hem karmaşık tarzda temel konuları ince bir yazıyla ele alan Koltès tiyatrosu, hiçbir akıma dâhil edilemez. Özgür, bağımsız, ideallerine bağlı olan yazar, özelliklerinde, kaynaklarında, tekniklerinde değişiklikler sunarak kendine özgü bir yapıt oluşturur. Farklı edebiyat geleneklerinden beslenen yazarın tiyatrosu sınıflandırılmaz bir yaratıdır.

Onun tiyatrosu öncelikle söz tiyatrosudur. Tiyatrosunun gücü dramatik ve şiirsel etkisinden gelir. Yazar dili somut edimlerden hareketle soyut bir biçimde kullanarak konuşulan dili müzikal sisteme yaslar. Dili lirik yapısıyla farklı şekilde kullanır. Ancak o, sadece bir dil değil, ayrıca bir biçem de yaratır. Anlaşılması zor, sorun ve güçlük çıkarıcı biçemi dramatik özülle özgündür, diyalektik yapısıyla karmaşıktır. Edebiyata tutkun olan yazar, bütün türleri birbirine karıştırarak tiyatronun alışılmış kalıplarını yıkar. Romansı, şiirsel, sinematografik bileşenlerle farklı bir tiyatro yaratır. Diyalogun-monologun-solilogun iç içe geçtiği kendine özgü bir stil oluşturur. Metaforların yığılışından oluşan dili, her söylenenin alt metinlerinin, göndermelerinin olduğu çoklu yapısıyla okur-izleyici-yönetmen açısından deşifre edilmesi gereken bir alan açar.

Eserlerinde, alışılmış parametrelere karşı gelen ve onları sorgulayan ör-
genler belirginlikten belirsizliğe, bütünden parçaya, mutlak olandan muğlak olana geçişler, çoğulcu bir bakış açısıyla bilinen ve farklı olanın yan yana gelişle geniş bir spektrumda sunulur. Bütün nedenselliğiyle birbirinden bağımsız eylemlerin ilerleyişiyle, bir olgunun hiç durmaksızın şiirsel bir düzende seyrini sürdürdüğü, tutkuların, düşüncelerin, evrensel temaların, repliklerin içinde bir düzen meydana getirdiği, buradan hareketle hikâyelerin anlatıldığı ve kişilerin oluşturulduğu bir tiyatro evrenine girilir. Tüm bunlar birbirleriyle sınırlanır, karşılaşır, birbirinin içine girerek geçmiş-bugün-geleceğin içinde birbirine çarparak ve birbirinin içinde eriyerek Koltès tiyatrosunu oluşturur.

Koltès, tiyatronun büyük geleneklerinin yanı sıra, popüler gerçek kültürden beslenerek hayatın ve zamanın kültürüne yaslanır. Bugünün insanının durumu ve özellikle de diğerleriyle olan ilişkilerinde bu dünyanın insanının özünü sorgular. Modern toplumunda geleneklerin, ortak değerlerin, başkalarıyla olan bağların gevşemesi, insanının gerçek bir anlamlılık duygusuna ulaşamaması, değer yargılarının aşınması, şiddetteki artış ve tüm bunların bireyde yansımaları olan yalnızlığın, mutsuzluğun, yabancılaşmanın fotoğrafının çekildiği Koltès tiyatrosu evrensel insan gerçeğini ele alan yapısıyla yazarı ender yazarlardan biri olarak konumlandırır.

80'li yıllarda, Koltès, bütün sınırları yıkararak, bilinen tiyatro siperlerini çiğneyerek tiyatroya yeni bir boyut getirir. Diğer dil kullanımlarına benzemeyen dramatik sağlam yapısıyla etkileyici yeni bir stil yaratır. Dramatik biçimin krizde olduğu bir zamanda, Koltès hikâyeler anlatmaktan, kişiler icat etmekten, monolog ve diyalogları yan yana yerleştirmekten, dramatik eylemler yaratmaktan mutluluk duyar. Kurguya inanır ve sahnedeki dünyayı anlatmak ister. Eklektik

tarzıyla çağının tiyatrosundan bariz bir şekilde ayrılır. Dünyanın ve karmaşık insan doğasının parçalarını sunarak, kalıplardan uzak, şiirsel, felsefi, mitolojik, fantastik, trajikomik, dramatik bir tiyatro evreni yaratır. Geleneğe yaslansa da, kendinden öncekilerin devam ettiricisi olmayan, modern dönemin yenilikçi habercisi olarak Fransız tiyatrosunda ortaya çıkan yazar dünya çapında büyük bir ilgi uyandırır. “Çağdaş klasik” olarak değerlendirilir. 20. yüzyılın sonunun en önemli Fransız yazarlarından biri olarak o sınıflandırılmayanlar kategorisindeki yerini alır.

Bu kitabın yazılma nedeni Koltès’in dünya çapında tanınmasına rağmen, ülkemizde az biliniyor olmasıdır. Yazar hakkında sadece bir kitap, birkaç tez, az miktarda makale bulunmaktadır. Kitabın temel odak noktası, onun orijinalliğini, zamanının en yenilikçi yazar olmasını sağlayan kendi özel stilini, yazı tekniğini, dilini, ele aldığı konuları ortaya koymak, onu daha fazla tanımak ve tanıtmaktır. Amaç, onun yazısının dramatik analizini yapmak, şiirsel eğilimini, felsefi birikimini değerlendirmek ve böylece çeşitli okuma biçimlerinin açılışını sağlamak, hem yorumlamanın hem de sahnelemenin farklı boyutları olabileceğini göstermektir.

Dört bölümden oluşan kitabın birinci bölümünde, Bernard-Marie Koltès tanıtıldıktan sonra, yazarın oyunlarında ele aldığı belli başlı izlekler, oluşturduğu oyun kişileri, oyunlarına zamansal ve uzamsal yaklaşımı ve yazarın yazı biçimi bağlamında ele alınmıştır. İkinci bölümde *Zenciyle İtlerin Dalaşı* oyununa göstergebilimsel yaklaşım, Algirdas Julien Greimas’ın göstergebilimsel çözümleme yöntem ve araçları sunulduktan sonra, oyun betisel, anlatsal, izleksel düzeyde ele alınarak incelenmiştir. Üçüncü bölümde, *Çöle Geri Dönüş* oyununun yapısökümsel okuması yapılmıştır. Söze değil, metne öncelik tanıyan, geçmişten bugüne taşınan dikte edilmiş şeylere karşı çıkma, hiyerarşik yapıyı sorgulama, Batı metafiziğinin ikili karşıtlığını yeni bağlamda düşünme, doğru sayılan kabullerin doğruluğunu gözden geçirme biçimi olan Jacques Derrida’nın yapısöküm tekniği ortaya konulduktan sonra, oyunda, tersinden, parçalı, değişik, çoklu okumayı içinde barındıran yapısökümsel okumayla metin yapısöküme uğratarak anlamın çoğullanmasına, çoklu yorumlara işlerlik kazandırılmıştır. Dördüncü bölümde, *Roberto Zucco* oyununa ruhsal özellikleri ortaya çıkaran yöntem olan psikanalitik açıdan yaklaşımıştır. Öncelikle Freud’un psikanalitik savunma mekanizmalarının kuramsal çerçevesi çizilmiş, sonra oyun kişileri tek tek ele alınarak, onların davranış modelleri, başvuru psikolojik savunma mekanizmaları açısından değerlendirilmiştir.

- Önsöz

Bu kitap, Bernard-Marie Koltès'i tanıtan, onun üç ayrı oyununu göstergebilimsel, yapışökümsel, psikanalitik olmak üzere üç ayrı yöntemle inceleyen, Koltès'e, bu kavramlara, bu inceleme yöntemlerine ilgi duyan öğrenci, araştırmacı, tiyatrocı, yönetmen ve edebiyatçılara yönelik bir kitaptır. Bu kitabı yazmada çok büyük katkıları olan Prof. Dr. Ayten Er'e, beni cesaretlendiren Dr. Öğr. Üyesi Gülcan Tatar'a, basım işlemlerinde yardımcı olan Dr. Öğr. Üyesi Hamza Kuzucu'ya, titiz okumasıyla kitabı yayına hazırlayan Doç. Dr. Şevket Kadioğlu'na teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM 1 Bernard-Marie Koltès Kimdir?	1
1.1. Bernard-Marie Koltès'in Dramaturjik Özellikleri	8
1.1.1. Koltès Tiyatrosunda İzlekler.....	8
1.1.2. Koltès'in Oyun Kişileri	17
1.1.3. Koltès'te Zaman ve Uzam.....	28
1.1.4. Koltès'te Biçem.....	37
BÖLÜM 2 Zenciyle İtlerin Dalaşı Oyununa Göstergebilimsel Yaklaşım....	49
2.1. Giriş	49
2.2. Göstergebilimin Çözümleme Yöntem ve Araçları	50
2.3. Oyunun Göstergebilimsel Yöntemle İncelenmesi.....	55
2.3.1. Betisel Düzey	56
2.3.2. Anlatısal Düzey	77
2.3.3. İzleksel Düzey	85
2.4. Sonuç.....	95
BÖLÜM 3 Çöle Geri Dönüş Oyununun Yapısökümsel Okuması	99
3.1. Giriş	99
3.2. Jacques Derrida'nın Yapısöküm Tekniği	101
3.3. Yapısökümsel Olarak Oyunda İzler'in Takibi	107
3.4. Sonuç.....	133
BÖLÜM 4 Roberto Zucco Oyununa Psikanalitik Yaklaşım.....	137
4.1. Giriş	137
4.2. Psikanalitik Savunma Mekanizmalarının Kuramsal Çerçevesi.....	138
4.3. Roberto Succo'dan Roberto Zucco'ya.....	141
4.4. Oyun Kişileri	143
4.4.1. Abla	144
4.4.2. Abi	149
4.4.3. Kız Çocuğu.....	154
4.4.4. Kız Çocuğunun Ailesi	157
4.4.5. Zucco ve Kız Çocuğu.....	158
4.4.6. Zucco ve Annesi	161
4.4.7. Zucco ve Şık Bayan	164

• İçindekiler

4.4.8. Şık Bayan ve Ođlu.....	165
4.4.9. Bir Komiser ve Bir MüfettiŐ.....	166
4.4.10. Birinci Gardiyan ve İkinci Gardiyan	167
4.4.11. Birinci Polis ve İkinci Polis	168
4.4.12. Melankolik MüfettiŐ	168
4.4.13. Seyirci Halk.....	170
4.4.14. Zucco ve İri Csseli Adam.....	171
4.4.15. Zucco ve YaŐlı Adam	173
4.4.16. Roberto Zucco	174
4.5. Sonuç.....	189
Genel Sonuç.....	192
Kaynaklar.....	195

KAYNAKLAR

1. ARSLANOĞLU, Kaan (2004). **Psikiyatri Elkitabı**. İstanbul: Adam Yayınları
2. BIDENT, Christophe (2000). **Bernard-Marie Koltès, Généologies**. Paris: Farrogo
3. BIDENT, C., SALADO, R., TRIAU, C. (2004). **Voix de Koltès**. Paris: Atlantica-Séguier
4. BON, François (2000). **Pour Koltès**. Besançon: Les Solitaires Intempestifs
5. BOUCHARD, Sébastien (2006). **Koltès: Zones d'Ombre dans la Cité Contemporaine**. Québec: Département des Littératures, Faculté des Letres, Université Laval
6. BOYNE, Roy (2016). **Foucault ve Derrida: Aklın Öteki Yüzü**. Ankara: BilgeSu (Çeviren: İsmail Yılmaz)
7. COLLECTIF (2007). **Bernard-Marie Koltès**. Paris: Les Nouveaux Cahiers de la Comédie-Française
8. CÜCELOĞLU, Doğan (1993). **İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları**. İstanbul: Remzi Kitabevi
9. DALAK, Tülinay (2009). **La Condition Humaine dans les Pièces de Bernard-Marie Koltès**. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi (Yayınlanmamış Doktora Tezi)
10. DERRIDA, Jacques (2020). **Edebiyat Edimleri**. İstanbul: Ketebe Yayınları (Çeviren: Mukadder Erkan, Ali Utku)
11. DERRIDA, Jacques (2017). **Gramatoloji**. Ankara: BilgeSu (Çeviren: İsmet Birkan)
12. DERRIDA, Jacques (2002). **Mahmuzlar, Nietzsche'nin Üslupları**. İstanbul: Babil Yayınları (Çeviren: Mehmet Baştürk)
13. DERRIDA, Jacques (2005). **Kozmopolitizm ve Bağışlama Üzerine**. İstanbul: Birey Yayıncılık (Çeviren: Ali Utku, Mukadder Erkan)
14. DERRIDA, Jacques ve Diğerleri (2015). **Yargılama Fakültesi**. İstanbul: İthaki Yayınları (Çeviren: N. Başer, M. Başaran, E. Sarıkartal)
15. DIZIER, Anna (2002). **Dans la Solitude des Champs de Coton**. Paris: Bertrand-Lacoste
16. ER, Ayten (2003). **Fransız Tiyatrosu'nun Ana Hatları (Ortaçağdan Günümüze)**. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları
17. ER, Ayten (1998). **Oyun Çözümlemesinde İlk Adım**. Ankara: Ürün yayınları
18. ERBARIŞTIRAN, Tufan (2021). **Türk Edebiyatında Örneklerle Yapısöküm Çözümlemeleri**. İstanbul: Kitapyurdu Doğrudan Yayıncılık
19. ERKMAN-AKERSON, Fatma (2005). **Göstergebilime Giriş**. İstanbul: Multilingual
20. ESSLIN, Martin (1999). **Absürd Tiyatro**. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları
21. EVRARD, Franck (2004). **Dans la Solitude des Champs de Coton, Koltès**. Paris: Ellipses
22. FAERBER, Johan (2006). **Roberto Zucco (Posthume1990), Bernard-Marie Koltès**. Paris: Hatier
23. FREUD, Anna (2020). **Ben ve Savunma Mekanizmaları**. İstanbul: Metis Yayınları (Çeviren: Yeşim Erim)
24. FREUD, Sigmund (2019). **Ego ve İd**. İstanbul: Oda Yayınları (Çeviren: Selin Ceyhan Gülsay)

• Kaynaklar

25. FREUD, Sigmund (2020). **Psikanaliz Üzerine**. İzmir: Cem Yayınevi (Çeviren: Kâmuran Şipal)
26. FROMM, Erich (1993). **İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri-I**. İstanbul: Payel Yayınevi (Çeviren: Şükrü Alpagut)
27. FROMM, Erich (1985). **İnsandaki Yıkıcılığın Kökenleri-II**. İstanbul: Payel Yayınevi (Çeviren: Şükrü Alpagut)
28. FROMM, Erich (1994). **Sevgi ve Şiddetin Kaynağı**. Ankara: Öteki Yayınevi (Çeviren: Selçuk Budak)
29. GEÇTAN, Engin (1994). **İnsan Olmak**. İstanbul: Remzi Kitabevi
30. GOTHOVA-JOBERT, Daniela (2001). **Le Théâtre de Bernard-Marie Koltès: Le Dialogue Dramatique Réinventé**. Paris: Diffusion ANRT
31. GREIMAS, Algirdas Julien (1970). **Du Sens I, Essais Sémiotiques**. Paris: Éditions du Seuil
32. GREIMAS, Algirdas Julien (1983). **Du Sens II, Essais Sémiotiques**. Paris: Éditions du Seuil
33. GREIMAS, Algirdas Julien (2013). **Sémantique Structurale**. Paris: Presses Universitaires de France
34. GREIMAS, A.J. ve COURTÈS, J. (1993). **Sémiotique, Dictionnaire Raisonné de la Théorie du Langage**. Paris: Hachette
35. GÜNAY, V. Doğan (2013). **Metin Bilgisi**. İstanbul: Papatya Yayıncılık Eğitim A.Ş.
36. GÜNAY, V. Doğan ve PARSA Alev F., (2012). **Görsel Göstergebilim - İmgelerin Anlamlandırılması**. İstanbul: Es Yayınları
37. HAHN, Stephen (2014). **Derrida Üzerine**. Bursa: Sentez Yayıncılık (Çeviren: Hazal İnaltekin)
38. HALEVA, Beki (2012). **Çağdaş Bir Klasik Bernard-Marie Koltès**. İstanbul: Mitos-Boyut
39. HEYWOOD, Andrew (2019a). **Siyaset**. Ankara: Felix Kitap (Çevirmen: Fahri Barkırcı)
40. HEYWOOD, Andrew (2019b). **Siyaset Teorisine Giriş**. İstanbul: Küre Yayınları (Çevirmen: Hızır Murat Köse)
41. KOLTÈS, Bernard-Marie (1989). **Combat de Nègre et de Chiens**. Paris: Les Éditions de Minuit
42. KOLTÈS, Bernard-Marie (1986). **Dans la Solitude des Champs de Coton**. Paris: Les Éditions de Minuit
43. KOLTÈS, Bernard-Marie (1984). **La Fuite à Cheval Très Loin Dans la Ville**. Paris: Les Éditions de Minuit
44. KOLTÈS, Bernard-Marie (2003). **La Marche**. Paris: Les Éditions de Minuit
45. KOLTÈS, Bernard-Marie (1988). **La Nuit Juste avant les Forêts**. Paris: Les Éditions de Minuit
46. KOLTÈS, Bernard-Marie (1998). **Les Amertumes**. Paris: Les Éditions de Minuit
47. KOLTÈS, Bernard-Marie (2006). **Le Jour des Meurtres Dans l'Histoire d'Hamlet**. Paris: Les Éditions de Minuit

48. KOLTÈS, Bernard-Marie (1988). **Le Retour au Désert**. Paris: Les Éditions de Minuit
49. KOLTÈS, Bernard-Marie (2009). **Lettres**. Paris: Les Éditions de Minuit
50. KOLTÈS, Bernard-Marie (1998). **L'Héritage**. Paris: Les Éditions de Minuit
51. KOLTÈS, Bernard-Marie (2011). **Ormanlardan Hemen Önceki Gece**. İstanbul: Mitos-Boyut (Çevirmen: Ayberk Erkay)
52. KOLTÈS, Bernard-Marie (2018). **Pamuk Tarlalarının Issızlığında**. Ankara: İmge Kitabevi (Çeviren: Ayberk Erkay)
53. KOLTÈS, Bernard-Marie (1990/2001). **Roberto Zucco, suivi de Tabataba-Coco**. Paris: Les Éditions de Minuit
54. KOLTÈS, Bernard-Marie (2001). **Procès Ivre**. Paris: Les Éditions de Minuit
55. KOLTÈS, Bernard-Marie (1991). **Prologue**. Paris: Les Éditions de Minuit
56. KOLTÈS, Bernard-Marie (1985). **Quai Ouest**. Paris: Les Éditions de Minuit
57. KOLTÈS, Bernard-Marie (1995-2005). **Sallinger**. Paris: Les Éditions de Minuit
58. KOLTÈS, Bernard-Marie (2003). **Seçme Oyunlar (Roberto Zucco, Tabataba, Sallinger, Çöle Geri Dönüş)**. Ankara: Dost Kitabevi (Çevirmen: Ayça Akarçay ve Işık Ergüden)
59. KOLTÈS, Bernard-Marie (1990). **Tabataba**. Paris: Les Éditions de Minuit
60. KOLTÈS, Bernard-Marie (1999). **Toplu Oyunları-1 Batı Rıhtımı, Zenciyle İtlerin Dalaşı**. İstanbul: Mitos Boyut (Çevirmen: Yiğit Bener ve Ali Berktay)
61. KOLTÈS, Bernard-Marie (1999). **Une Part de ma Vie**. Paris: Les Éditions de Minuit.
62. KÖKNEL, Özcan (1985). **Kaygıdan Mutluluğa Kişilik**. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi
63. KÜÇÜKALKAN, Gülhanım (2020). **Derrida ve Yapısöküm-Anlam, Söylem, Haber**. İstanbul: Arı Sanat Yayınevi
64. KÜÇÜKALP, Kasım (2008). **Heidegger ve Derrida**. Bursa: Sentez Yayıncılık
65. LEURQUIN, Anne Sophie (1998). **Altérité et Regard, Lecture de Roberto Zucco de Bernard-Marie Koltès**. Louvain-la-Neuve: Université Catholique de Louvain, Faculté de Philosophie et Lettres Département d'Études Romanes
66. LUCY, Niall (2012). **Derrida Sözlüğü**. Ankara: BilgeSu (Çeviren: Sabri Gürses)
67. MOQUILLON, Estelle (2003). **De la Construction à la Réception des Personnages et des Oeuvres de Koltès et de Bon**. Paris: Mémoires Principale de D.E.A de Lettres Modernes
68. MOUNSEF, Donia (2000). **À Corpus Perdus: Corporéité et Spatialité dans le Théâtre de Bernard-Marie Koltès et d'Hélène Cixous**. Ottawa: Bibliothèque Nationale du Canada
69. MOUNSEF, Donia (2005). **Chair et Révolté dans le Théâtre de Bernard-Marie Koltès**. Paris: L'Harmattan
70. PAVIS, Patrice (2000). **Gösterimlerin Çözümlemesi, Tiyatro, Dans, Mim, Sinema**. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları
71. RAYMOND, Charles (2011). **Derrida Sözlüğü**. İstanbul: Say Yayınları (Çeviren: Ümit Edeş)

• Kaynaklar

72. RİFAT, Mehmet (2013). **Açıklamalı Göstergibilim Sözlüğü-Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar**. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları
73. RİFAT, Mehmet (2012). **XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergibilim Kuramları-1**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
74. RİFAT, Mehmet (2014). **XX. Yüzyılda Dilbilim ve Göstergibilim Kuramları-2**. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
75. RYNGAERT, Jean-Pierre (1991). **Introduction à l'Analyse du Théâtre**. Paris: Bordas
76. SALINO, Brigitte (2009). **Bernard-Marie Koltès**. Paris: Stock
77. SAUSSURE, Ferdinand de (1995). **Cours de Linguistique Générale**. Paris: Éditions Payot & Rivage
78. SÉBASTIEN, Marie-Paule (2001). **Bernard-Marie Koltès et l'Espace Théâtral**. Paris: L'Harmattan
79. SIMON, Marie-Claude (1994). **Coco Chanel**. Paris: Hachette
80. ŞENER, Sevda (1998). **Dünden Bugüne Tiyatro Düşüncesi**. Ankara: Dost Kitabevi Yayınları
81. TANİLLİ, Server (1994). **Uygurlık Tarihi**. İstanbul: Cem Yayınevi
82. TİMUÇİN, Afşar (2002). **Düşünce Tarihi 3**. İstanbul: Bulut Yayınları
83. UÇAN, Hilmi (2013). **Dilbilim Göstergibilim ve Edebiyat**. Ankara: Hece Yayınları
84. UBERSFELD, Anne (1999). **Bernard-Marie Koltès**. Paris: Actes Sud-Papiers
85. VARDAR, Berke (1998a). **Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü**. İstanbul: ABC Kitabevi
86. VARDAR, Berke (1998b). **Dilbilimin Temel Kavram ve İlkeleri**. İstanbul: Multilingual

DİĞER KAYNAKLAR

1. -Anonim. "Gösterim Terimleri Sözlüğü". Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları
2. -Ansiklopedi. "İhtilaller ve Darbeler Tarihi". İstanbul: Güneş Yayınları A.Ş.
3. -Atalay, İrfan ve Er, Ayten. "Olumsal yapısalcılık Bağlamında "Sorunsal Kahraman" ve "Dünya Görüşü" Kavramları: Bernard-Marie Koltès'in Batı Rıhtımı (Quai Ouest)" Humanistas. Sayı:2 (2013)
4. -Er, Ayten. "Çağdaş bir Klasik: Bernard-Marie Koltès", Cumhuriyet Kitap, Sayı: 839, İstanbul (2006)
5. -Er, Ayten. "Quasi-Monologue'lardan Oluşan Bir Oyun: Miras (L'Héritage)", Littera
6. -Europe, "Bernard-Marie Koltès", Novembre-Décembre (1997)
7. -Kadıoğlu, Şevket. "İdeolojiler Karşısında André Malraux", BAKEA 2011; Batı Edebiyatında İdeoloji (2012)
8. -Laplace, Yves. "Ne Touchez pas à Zucco!" L'évènement, No:370, Décembre (1991)
9. -Magazine Littéraire, "Bernard-Marie Koltès", No:395 Février (2001)
10. -Nam, Mehmet. "İşgalden İstikale Cezayir", Tarih Dergisi, Sayı 55 (2012 / 1), İstanbul (2013)
11. -Salino, Brigitte. "L'Obsession Koltès", Le Monde. Samedi 30 Janvier (1999)